

на работитѣ отъ тоя родъ. И тукъ иѣма откупъ, нито алтернатива: „или отстъпи, или се поклони“, нъ само „поклони се“, и край!

Макаръ по нѣкога и да е изглѣдвало, че помѣнатитѣ велики сили сж помагали и правили добро на тия малки и слаби държави, пакъ най-настътѣ се е виждало, че и това е ставало съ заднѣ, добрѣ прикрито, намѣрение, или заради нѣкоя своя непосредственна работа и полза, или да получатъ по-късно, въ сгодно врѣме, отъ тѣхъ или на тѣхна смѣтка стотично исплащаніе. „Австрия ни помогна“, казва г-нъ М. С. Пирочанецъ, „по въпроса за градоветѣ само за да може по тоя начинъ да се попрѣчи на въстанието противъ Турция, което тогазъ, както се виждаше, бѣ на прагътъ, и тя не можеше да допусне щото съплѣменницитѣ на нейнитѣ народи да се освободятъ и на границитѣ на нейвата Монархия да основатъ независими държави, които, по причина на това сродство, би можле да станатъ опасни и за самата нея“. ¹⁾ Нѣма съмнѣние, че услужливостта на нашата силна съседка се дължи на страхътъ ѝ за Босна, за която тя, както наскоро по-послѣ ще видимъ, не се грижи току отъ вчера, и която, може би, съ нѣкакво успѣшно въстание отсамъ Сава и Дунава, би можла за винаги да ѝ се истърве.

Въ това отношение Руссия ни най-малко не се различава отъ Австрия.

„Русситѣ никакъ не сж се явявали въ Сърбия по-прѣди, до гдѣто не сж имали своя работа; и не сж оставали тамъ по-дълго, слѣдъ свѣршванието на своята си работа. И онѣзи 4000 Русси сж биле пратени по-вече заради съюзътъ и повѣрното извършване на руското намѣрение, отъ колкото за прямата полза на Сърбия“ ²⁾; тѣй пише безименния писателъ за Историята на Сърбскія (така нареченъ турски) Уставъ (конституция), който не е можалъ да се въздржи да не каже истината, макаръ и да се вижда отъ всѣкой неговъ рѣдъ, че е голѣмъ приятелъ на Руссия, а така гласытъ и нѣкои други документи, обнародвани въ послѣдне врѣме.

Понѣкогажъ тѣзи държави сж се заемвали за онѣзи малки и за това, за да можтъ въ бѣдѣще да ги осигуратъ

¹⁾ М. С. Пирочанецъ, Мѣждународното положение на Сърбия. Бѣлградъ-1892, стр. 27.

²⁾ Историята на сѣрбскія уставъ, Нови Садъ 1861 стр. 6.